

**Спеціалізованій вченій раді Д 12.105.03
Донбаської державної машинобудівної академії**

ВІДГУК

офіційного опонента – кандидата економічних наук

Остріщенко Юлії Вікторівни

на дисертаційну роботу Вознюк Ольги Василівни

на тему «Потенціал виконання соціальних видатків місцевих бюджетів за

умов економічної нестабільності в Україні», подану на здобуття

наукового ступеня кандидата економічних наук

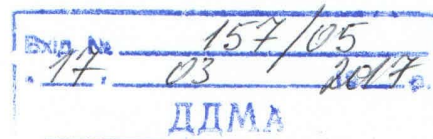
за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит

Актуальність теми дослідження

Місцеві бюджети як складова державних фінансів є невід'ємною та важливою ланкою бюджетної системи, через яку здійснюється реалізація загальнодержавних програм, спрямованих на покращення рівня життя населення, якості послуг у сфері охорони здоров'я, освіти, соціального захисту, забезпечення зайнятості, належного рівня розвитку виробничої та транспортної інфраструктури.

При цьому, якість надання суспільних послуг у зазначених сферах залежить від фінансової спроможності місцевих органів влади вирішувати нагальні питання соціально-культурного та економічного розвитку відповідного регіону.

Слід зазначити, що одним із ключових напрямів бюджетної реформи, яка була започаткована у 2014 році та продовжується до нині, є реформування та оптимізація соціально-культурної сфери.

У рамках такої реформи вже здійснено ряд заходів, спрямованих на удосконалення системи соціальних трансфертів, які надаються з бюджету. Зокрема, запроваджено такі види бюджетних трансфертів, як субвенції на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами, придбання медичного обладнання, відшкодування вартості лікарських засобів для лікування окремих захворювань.

У той же час, залишаються невирішеними такі надзвичайно важливі питання, як затвердження державних соціальних стандартів і нормативів, запровадження адресності надання соціальних пільг і субсидій, від вирішення яких залежить, з одного боку, повнота та прозорість надання соціальних послуг, а з іншого – ефективність використання обмежених фінансових ресурсів державного бюджету та місцевих бюджетів.

За таких умов очевидною є необхідність реалізації подальших заходів, спрямованих на удосконалення системи соціального забезпечення та підвищення результативності соціальних видатків місцевих бюджетів. З огляду на зазначене вважаємо, що тема дисертаційного дослідження Вознюк Ольги Василівни є актуальною та має важливе теоретичне і практичне значення.

Роботу виконано відповідно до плану науково-дослідних робіт Дніпропетровської державної фінансової академії МОН України за темами «Місцеві фінанси в умовах економічних перетворень в Україні» (номер державної реєстрації 0111U004745, 2011-2013 рр.); «Місцеве оподаткування в Україні: еволюція та перспективи розвитку» (номер державної реєстрації 0110U001907, 2010-2014 рр.); Університету митної справи та фінансів МОН України за темою «Зміцнення доходної частини місцевих бюджетів та підвищення ефективності використання їх коштів в умовах соціально-економічних перетворень в Україні» (номер державної реєстрації 0115U007045, 2015 р.).

Коректне визначення мети дисертації та послідовне вирішення сформульованих відповідно до неї завдань дали змогу авторові отримати нові наукові результати, які свідчать про досягнення поставленої мети дослідження та про наявність предмету для публічного захисту.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність і новизна

Наукові положення, висновки і рекомендації, викладені у дисертації, характеризуються високим рівнем обґрунтованості, є достатньо аргументованими, про що свідчить структурна побудова та зміст роботи, узагальнення та аналіз значної кількості використаних наукових публікацій з питань формування бюджетної політики у сфері соціальних видатків.

Інформаційну базу дослідження становили статистичні та аналітичні матеріали Міністерства фінансів України, Міністерства соціальної політики України, Комітету Верховної Ради України з питань бюджету, Державної казначейської служби України, Державної служби статистики України, відповідні монографії, наукові статті вітчизняних та зарубіжних вчених.

Обґрунтованість та достовірність результатів дослідження підтверджується використанням значного обсягу аналітичних матеріалів, аналізом законодавчих та нормативно-правових актів з питань бюджетної та соціальної політики. У дисертаційній роботі використані численні методи дослідження, зокрема діалектичний, формально-логічний, системний, структурний, графічний, порівняння, економіко-статистичні методи, коефіцієнтний та трендовий аналіз, що в сукупності забезпечило високий ступінь обґрунтованості отриманих результатів.

Аналіз дисертаційної роботи, розроблених та представлених у ній наукових положень та рекомендацій, дозволяє зробити висновок про достатній ступінь їх обґрунтованості згідно встановлених вимог та

відповідність дисертації здобувача паспорту спеціальності 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

Наукова новизна результатів дослідження

Дисертація Вознюк О. В. має загальноприйняту логічну структуру. Наукова новизна дисертаційного дослідження аргументована теоретичними положеннями та підтверджена аналітичними розрахунками, на підставі яких автор робить висновки і надає рекомендації щодо напрямів підвищення потенціалу виконання соціальних видатків місцевих бюджетів.

Зокрема, автором розвинуто визначення соціальних видатків місцевих бюджетів як напряму використання бюджетних коштів для реалізації соціальних потреб населення відповідної територіальної громади, а також як інструменту реалізації соціальної функції держави (с. 36–39), що відповідає фінансовим пріоритетам у розбудові соціальної держави.

До безумовних переваг роботи слід віднести удосконалений методичний підхід до оцінки реалізації потенціалу виконання соціальних видатків місцевих бюджетів з урахуванням циклічних умов економічної нестабільності на основі групування індикаторів, які дозволяють оцінити результативність та ефективність бюджетних видатків на соціальну політику (с. 109–112). Такий підхід дозволяє комплексно оцінити взаємозв'язок між обсягом бюджетних коштів, які спрямовуються на соціальні видатки, та результативністю їх використання.

Запропоновано науково-методичні рекомендації щодо раціоналізації системи фінансового забезпечення соціальних гарантій громадян на основі: запровадження соціальних стандартів та адресності у наданні фінансової підтримки громадян з урахуванням завдань і показників місцевого розвитку; забезпечення відповідності системи показників видатків місцевих бюджетів на соціальну сферу реальним потребам населення регіону; трансформації розподілу податкових надходжень на користь місцевих бюджетів; забезпечення відповідності між змістом соціальних зобов'язань місцевих

бюджетів та потенціалом виконання відповідних соціальних видатків; покращення дисципліни планування інвестиційних програм місцевих бюджетів, нових підходів до міжбюджетного вирівнювання та запровадження нових видів трансфертів, що сприятиме результативному виконанню соціальних видатків місцевих бюджетів (с. 70–79).

На увагу заслуговують розвинені автором напрями бюджетної децентралізації на основі оцінки розподілу соціальних видатків між бюджетами різних рівнів: централізовані з акцентом на державний бюджет (соціальний захист та соціальне забезпечення), централізовані з акцентом на обласний рівень (охорона здоров'я), децентралізовані (освіта, духовний та фізичний розвиток, житлово-комунальне господарство), що дозволить відслідковувати залежність соціальних видатків місцевих бюджетів від делегованих державою територіальним громадам соціальних функцій із подальшим окресленням чітких пріоритетів їх виконання (с. 55).

Цілком слушним є удосконалений автором підхід до інформаційно-аналітичного забезпечення оцінки стану та визначення тенденцій виконання соціальних видатків місцевих бюджетів у контексті регіонального розвитку з використанням SWOT-аналізу, який включає в себе оцінку проблем, пов'язаних із формуванням дохідної бази місцевих бюджетів, характеристику економічних передумов соціального розвитку територій відповідно до їхнього профілю спеціалізації, рівня диверсифікації економічної діяльності, інноваційності економіки, рівномірності розподілу населення, інвестиційної привабливості окремих територій тощо (с. 99–102). Зазначене дозволяє отримати комплексне бачення соціально-економічного стану території для визначення пріоритетів реалізації соціальних видатків місцевих бюджетів.

Повнота викладення основних результатів дослідження в опублікованих працях

Основні наукові положення, результати, висновки дисертаційного дослідження підтверджуються публікаціями за темою дисертації у наукових виданнях та їх апробацією на науково-практичних конференціях.

За результатами дослідження автором опубліковано 16 наукових праць, з яких сім – статті у наукових фахових виданнях (у тому числі три – у виданнях, включених до міжнародних наукометричних баз), вісім – публікації у матеріалах конференцій, одна – розділ в колективній монографії. Загальний обсяг опублікованого матеріалу становить 19,66 ум.-друк. арк., з яких особисто автору належить 6,45 ум.-друк. арк.

Зміст автореферату достатньо повно розкриває основні положення дисертації, отримані нові наукові результати, висновки та пропозиції.

Практичне значення результатів та висновків дисертації, пропозиції щодо їх використання

Практична спрямованість отриманих результатів дисертаційного дослідження підтверджується доведенням основних теоретичних положень роботи до рівня науково обґрунтованих пропозицій та рекомендацій, можливістю їх використання місцевими органами влади при плануванні видатків місцевих бюджетів на галузі соціально-культурної сфери, формуванні пріоритетних напрямів використання бюджетних коштів у контексті реалізації завдань соціально-економічного розвитку.

Основні висновки та результати дисертаційної роботи використано Департаментом економічного розвитку Дніпропетровської обласної державної адміністрації в процесі підготовки пропозицій щодо удосконалення механізмів фінансового забезпечення соціальної сфери (довідка № 317/20-2016 від 25.02.2016), Департаментом фінансів Дніпропетровської обласної державної адміністрації у процесі підготовки пропозицій щодо системи показників результативності виконання соціальних видатків місцевих бюджетів (довідка № 3671/0/17-16 від 20.04.2016).

Крім того, результати дисертації використовуються у навчальному процесі Університету митної справи та фінансів МОН України в рамках дисциплін «Бюджетний менеджмент», «Місцеві фінанси», «Соціальний захист громадян» (довідка № 16-37/01/718 від 07.06.2016).

Дискусійні положення та недоліки дисертаційної роботи

Відзначаючи позитивні сторони роботи та авторський підхід до вирішення поставленої проблеми, слід звернути увагу на певні недоліки та дискусійні положення, які потребують додаткової аргументації.

1. Досліджуючи зарубіжний досвід планування видатків бюджету (с. 41–56), доцільно було б розглянути практику деяких країн, які межують з Україною (наприклад, Польща, Білорусь, Росія, Словаччина), враховуючи спільні риси історичного розвитку, адміністративно-територіального устрою, становлення бюджетної системи та формування бюджетної політики.

2. У другому розділі дисертаційної роботи автором досліджуються нововведення у бюджетній трансфертній політиці та складові нової системи горизонтального фінансового вирівнювання в Україні, започатковані змінами до Бюджетного кодексу в 2014 році (с. 75). Разом з тим, роботу посилено б представлення порівняльного аналізу нової та попередньої систем фінансового вирівнювання із визначенням переваг та недоліків кожної із них.

3. Положення дисертації містять обґрунтування доцільності запровадження планування бюджету на середньострокову перспективу (с. 69–70, 131). Разом з тим, враховуючи актуальність та пріоритетність даного питання на сучасному етапі реалізації бюджетної реформи, доцільно було б представити стислі результати аналізу нормативно-правових актів чи зарубіжного досвіду, що забезпечили такі висновки.

4. У другому та третьому розділах дисертації досліджено питання сутності та ролі бюджетної децентралізації, розкрито її переваги, обґрунтовано доцільність подальшого розвитку цього процесу в Україні (с. 80, 82, 116). Проте, як свідчить зарубіжний досвід, існують і негативні аспекти, пов'язані із надмірною децентралізацією бюджетної системи, які доцільно було б висвітлити у роботі.

5. Як один із напрямів бюджетної реформи автором досліджується питання планування регіонального розвитку, в тому числі на

середньострокову перспективу (с. 130–131). У контексті зазначеного доцільно було б зосередити увагу на таких інструментах регіонального розвитку, визначених у Бюджетному кодексі України, як Державний фонд регіонального розвитку та субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на соціально-економічний розвиток окремих територій.

Разом з тим, висловлені зауваження та пропозиції в цілому не впливають на загальну позитивну оцінку виконаного дисертаційного дослідження.

Відповідність дисертації вимогам

Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вчених звань

Дисертаційна робота Вознюк Ольги Василівни, що виконана на тему «Потенціал виконання соціальних видатків місцевих бюджетів за умов економічної нестабільності в Україні», є завершеною науковою працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності дозволяють вирішити важливе завдання стосовно підвищення ефективності планування та виконання видатків місцевих бюджетів на галузі соціальної сфери.

Дисертаційну роботу виконано на достатньо високому рівні, її результати мають наукову новизну і практичну значимість.

Зміст дисертації «Потенціал виконання соціальних видатків місцевих бюджетів за умов економічної нестабільності в Україні», поданої на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук, відповідає паспорту спеціальності 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

Обсяг, новизна виконаних досліджень, результати практичного впровадження, повнота висвітлених у друці наукових положень, апробація отриманих результатів у цілому відповідають вимогам, що пред'являються до дисертацій, які подано на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук.

За змістом і оформленням дисертація на тему «Потенціал виконання соціальних видатків місцевих бюджетів за умов економічної нестабільності в Україні» відповідає вимогам пунктів 9, 11, 12, 13, 14 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567 (зі змінами та доповненнями), а її автор, Вознюк Ольга Василівна, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

Офіційний опонент:

**кандидат економічних наук,
заступник начальника відділу
стратегії розвитку місцевих бюджетів
Департаменту місцевих бюджетів
Міністерства фінансів України**

Ю. В. Остріщенко